

Motion till riksdagen

1987/88:So418

av Gunnar Björk och Britta Hammarbacken (c)

om undersökning och behandling av gravida kvinnor med avseende på toxoplasmos

Varje år föds barn som allvarligt skadats under fostertiden på grund av toxoplasmos, en parasitinfektion hos den gravida kvinnan. I en del fall har infektionen givit upphov till fosterdöd. Förutom de mänskliga lidanden som detta ger upphov till, åsamkas samhället enorma kostnader. Enbart sjukhuskostnaderna är ofta ca 1 milj. kr. under de fyra första levnadsåren.

I ungefär hälften av de fall där en kvinna får toxoplasmos under graviditeten smittas fostret och leder, enligt undersökningar i andra länder, i 3–5 procent till fosterdöd. I ytterligare 10 procent får barnet svåra skador, framför allt på hjärna och ögon, med livslång invaliditet som följd. I återstående fall föds barnet i regel till synes friskt men kan senare i livet drabbas av toxoplasmosframkallade recidiverande ögoninflammation, som leder till synnedsättning. Krampsjukdom och psykiska störningar som följd av fosterskadan kan också uppträda senare under uppväxttiden.

Infektionen är vanlig i Sverige och tycks i stor utsträckning drabba kvinnor i de fertila åldrarna. Svenska läkaresällskapet ansåg i sitt remissyttrande över samma motion i fjol att man framför allt behöver ökad kunskap och erfarenhet om den verkliga sjukdomsförekomsten i Sverige, om provtagningsprogrammets utformning samt om effekterna av behandling. Det framhålls också att resursbehov m. m. måste analyseras eftersom flera sektorer inom sjukvården berörs.

Om moderns infektion upptäcks i tid och hon antibiotikabehandlas, kan i de allra flesta fall fosterinfektionen förhindras. Sedan mer än 15 år har man t. ex. i Frankrike obligatorisk undersökning av alla gravida kvinnor. Det franska exemplet har sedan tagits upp av flera andra länder. Sverige har på detta område inte följt med utvecklingen.

Vid utskottsbehandlingen 1987 inhämtade socialutskottet remissyttrandet från flera instanser. Samtliga var positiva till försöksverksamhet.

Socialstyrelsen anförde att det sedan omkring två år pågår ett utredningsarbete vid statens bakteriologiska laboratorium (SBL) i fråga om åtgärder mot toxoplasmosinfektion under graviditet. I detta utredningsarbete har representanter för socialstyrelsen deltagit. Utredningen har hittills utmynnat i ett förslag om försöksverksamhet med återkommande provtagning på gravida kvinnor under hela graviditeten med 1–2 månaders mellanrum i två landstingsområden. Det har ännu inte fastställts vilka områden som skall ingå i denna försöksverksamhet. Malmöhus läns landsting har förklarat sig

intresserat av att delta, uppger styrelsen. Finansieringen av en sådan försöksverksamhet har dock inte lösts.

Socialstyrelsen anger att dess representanter i utredningsarbetet har betonat vikten av att man får till stånd en försöksverksamhet. Samtidigt har framhållits vikten av att denna också noggrant utvärderas innan allmänna rekommendationer kan komma att lämnas om toxoplasmosprovtagning för hela landet.

Landstingsförbundet (förbundsstyrelsen) är principiellt positivt till effektiva förebyggande och behandlande insatser mot toxoplasmos för att framför allt hindra infektionens skadeverkningar på det ännu ej födda barnet. Förbundet anför att bedömningen av vilka medicinska och andra åtgärder som bör sättas in åvilar socialstyrelsen.

Svenska läkaresällskapet stödjer motionärernas förslag att åtgärder vidtas för att minska riskerna för fosterskada orsakad av toxoplasmos. Bakgrunden härtill är, enligt Läkaresällskapet, den relativt vanliga förekomsten av toxoplasmos bland gravida i södra Sverige, de allvarliga skadeverkningarna för barnet och den rapporterade goda skyddseffekten av antibiotikabehandling.

Läkaresällskapet förordar en serologisk screening (undersökning av förekomsten av antikroppar) under graviditet som försöksverksamhet i ett antal landsting, där kompetens och intresse finns.

Sällskapet framhåller att det är önskvärt att kontrollåtgärderna blir riksomfattande men tillägger att åtagandets storleksordning och komplexitet gör att utvecklingen med nödvändighet bör gå stegvis och initialt omfatta försöksverksamhet inom ett eller några få landsting, där intresse och kompetens finns.

Med anledning av detta sade utskottet följande:

Utskottet konstaterade att remissyttrandena bekräftar att det finns starka skäl som talar för att man mera allmänt försöker kontrollera gravida kvinnor med avseende på toxoplasmos och i tid sätta in erforderlig behandling. För närvarande finns planer på en försöksverksamhet med provtagning i två landsting. Utskottet förutsätter att såväl socialstyrelsen som sjukvårdshuvudmännen har sin uppmärksamhet riktad på frågan om åtgärder för att förebygga toxoplasmosinfektion hos fostret. Utskottet anser det angeläget att en försöksverksamhet kommer till stånd och utvärderas som grund för kommande ställningstaganden. Med hänsyn till det anförda kan det inte anses erforderligt med någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 1986/87:So471 (c), som alltså avstyrks.

Enligt vårt sätt att se borde riksdagen ge socialstyrelsen och sjukvårdshuvudmännen klarare riktlinjer för den fortsatta utvecklingen.

Enligt vår uppfattning är beslut om en inventering av nuvarande omfattning av toxoplasmos ett första steg mot denna starkare viljeyttring. Det är även angeläget att klargöra när och var den försöksverksamhet skall äga rum som skall ge kunskap och erfarenhet.

Hemställan

Mot. 1987/88

So418

Med stöd av det anförda hemställer vi

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en inventering bör göras beträffande nuvarande omfattning av toxoplasmos,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om undersökning och behandling av gravida kvinnor med avseende på toxoplasmos.

Stockholm den 13 januari 1988

Gunnar Björk (c)

Britta Hammarbacken (c)